

03. јун 2010.

Недељко РАДОСАВЉЕВИЋ
АРХИМАНДРИТ ХАЦИ РУВИМ НЕШКОВИЋ
(прилози за биографију)

Хаџи Рувим (световно име Рафаило) Нешковић, игуман Вољавче, а потом старешина манастира Боговађа, припада најзначајнијим српским духовним лицима у предустаничком времену. Рођен око 1754. године у селу Бабина Лука код Ваљева, стекао је основе свештеничког образовања по околним манастирима, да би 1774. у манастиру Телије примио и свештенички чин. Још увек млад, замонашио се после смрти супруге, и убрзо кренуо на ходочашће у Свету Земљу. Боравећи у различитим православним духовним центрима, стекао је знатно шире образовање од тада уобичајеног, говорио је и писао на грчком језику, а овладао је и другим ретким вештинама, попут дубореза, важног за опремање црквених ентеријера. Предводио је обнову манастира Боговађа, спаљеног у време последњег хабзбуршко-османског рата. У њему је створио значајну библиотеку, и развио просветну делатност. Духовник, писац, хроничар, веома добро образован, стекао је велики углед међу православним Србима тог времена. Поред локалне средине и светогорских манастира, Хаџи Рувим је одржавао контакте и са свештеницима српске Карловачке митрополије у Хабзбуршкој монархији. Имао је велику личну храброст, а био је упућен и у припреме за подизање буне против дахијске власти у Београдском пашалуку. Убијен је по наређењу дахија у Београду крајем јануара 1804, у околностима које још увек нису у потпуности разјашњене. Овом приликом томе, али и другим мање познатим догађајима из његове биографије, биће посвећена посебна пажња.

Предавања се одржавају

у Кнез Михаиловој 36
на првом спрату, сала 2

са почетком у 12:00

Историјски институт Београд
Кнез Михаилова 36/II
тел. 011.2181589, 2638418
факс. 011.2185504
e-mail: istorinst@hi.sanu.ac.rs
www.hi.sanu.ac.rs

Историјски институт
Београд

НАУЧНА ТРИБИНА

април – јун 2010

п р о г р а м

22. април 2010.

Невен ИСАИЛОВИЋ
**СРЕДЊОВЕКОВНА БОСАНСКА ДРЖАВА
У ИСТОРИОГРАФИЈИ ХРВАТСКЕ И
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (1992–2010)**

Ратови на простору бивше СФРЈ оставили су више–струке последице по историјску науку у државама наследницама. Најпре је, током рата и непосредно након њега, дошло до извесног застоја у критичко–историографској делатности на простору Хрватске, а посебно Босне и Херцеговине. Друга последица био је прекид јавне научне сарадње и размене научних публикација између установа некадашњих југословенских република, а трећа појава некритичких интерпретација прошлости, укључујући ту и средњовековну историју. Иако у последњој деценији долази до извесног обновљања размене литературе, као и контаката појединца са појединцима, веће научне установе још увек нису успоставиле некадашњи ниво сарадње. Дијалог су водили, а отворена питања прошлости претресали углавном историчари модерне епохе. Средњовековна Босна је од XIX века, па и раније, била простор интересовања како српских, тако и хрватских историчара, а од половине XX века и муслиманских, односно бошњачких. Због околности које су погодиле југословенски простор у последње две деценије, важно је да се на систематичан начин осветле резултати и покажу донети историографије која је настајала у Хрватској и у оба ентитета Босне и Херцеговине. Приказ те делатности обухватиће преглед библиографија, часописа, тематских и зборника са скупова, најважнијих монографија, интернет презентација и стања главних архива. Речи ће бити и о водећим истраживачима средњовековне босанске државе и њиховом историографском делу.

06. мај 2010.

Тибор ЖИВКОВИЋ
**О СЛОВЕНСКОМ ПРЕДЛОШКУ АУТОРА
*GESTA REGNUM SCLAVORUM***

Одавно је уочено да је последњих десет поглавља *GESTA REGNUM SCLAVORUM* (Летопис попа Дукљанина) за разлику од претходног дела списка, засновано на поузданим подацима, и да се веродостојност вести како се писац приближава 12. веку нагло повећава. Како се веровало да је писац ГРС стварао седамдесетих година 12. века тај извор је сматран као његов састав – дакле његово, ауторско, дело. Наша анализа показала је заправо нешто сасвим друго. Наиме, наш писац је изгледа последњих десет поглавља преузео из готовог списка који је пронашао у Бару, и што је најзанимљивије, тај спис је оригинално био написан на српском језику, а потом преведен на латински. Какав је то спис био, када је настао, због чега – то су питања на која ћемо овом приликом покушати да пружимо одговоре. То је онај спис који аутор у предговору ГРС помиње да га је превео са словенског на латински језик.

20. мај 2010.

Александар РАСТОВИЋ
**МАКЕДОНСКО ПИТАЊЕ
У БРИТАНСКОМ ПАРЛАМЕНТУ 1903–1908 ГОДИНЕ**

Македонско питање је од завршетка Берлинског конгреса до 1895–96. године било саставни део ширег Балканског и Источног питања, да би се затим артикулисало као посебно питање. Оно је подразумевало скуп унутрашњих проблема у

централним деловима европске Турске то јест дипломатску активност балканских држава и Великих сила (пре свега Аустроугарске и Русије) на решавању националног питања и територијално политичког статуса те области. Њихови напори кулминираће маја 1897. тајним споразумом у Петрограду да се одржи статус кво и мир на Балкану. Наступа релативно мирна ситуација на тлу Македоније које ће се са већим или мањим успесима одржати све до пролећа 1902. када насиље поново добија на замаху. Немири су кулминирали избијањем такозваног августовског устанка 1903. на просторима превасходно Битољског, али у деловима Солунског и Косовског вилајета. Избијање устанка у Македонији изазвало је велику пажњу европске јавности, али ипак, највећи одјек имао је у јавном мњењу и званичној политици Велике Британије, при чему је већина Енглеза са симпатијама пратила борбу хришћана против турске власти. Заинтересованост за Македонско питање показао је и британски парламент у коме се о Македонији од 1903. до 1908. године разговарало више од осамдесет пута. Иначе, парламентарно ангажовање у решавању Македонског питања нарочито је окупирало либералне посланике, мада ни посланици конзервативне оријентације нису заостајали. Посланичка питања која су изношена пред представнике британске владе и Форин офиса у вези са Македонијом обухватала су различиту проблематику од извођења реформи и поштовања Мирцтешког споразума преко питања која су се односила на увођење жандармерије, извршавања административних и судских реформи, стања финансија и реформи у сфери фискалне и новчане политике, до осетљивих питања у вези са упадом устаничких чета из суседних земаља и њиховим деловањем на тлу Македоније, и злочинима Турака према тамошњем хришћанском становништву. Скоро сви посланици који су расправљали о овој проблематици залагали су се за реформе којима би се побољшао статус хришћана, спречавање устаничких активности са територије суседних балканских земаља, али и поштовање територијалног интегритета Турске царевине.